

BELEDİYE MECLİSİNİN ONAYA TABİ İŞLEMLERİ

Y. Doç. Dr. Murat SEZGİNER (*)

GİRİŞ

"Belediyeler, yerel nitelikli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi ile yükümlü olan kuruluşlardır. Yönetim organları halk tarafından seçilen bu kuruluşların, yerel gereksinimleri gereği gibi karşılayabilmeleri için gerekli olan koşullardan birisi de, organlarının birbirleriyle uyum içinde çalışmalarıdır"¹.

Belediyenin genel karar organı olan belediye meclisi, belde halkı tarafından seçilen üyelerden oluşur.

Belediye meclisi, üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

Belediye meclisinin görevleri arasında, bütçenin kabulü, çalışma programlarının hazırlanması, yönetmeliklerin yapılması gibi görevler yer alır. Belediye meclisinin kararlarının çoğu hiçbir merciin onayına gerek kalmadan doğrudan doğruya uygulanabilir. Buna karşılık bazı kararları, kanunun öngördüğü yerin onayından sonra geçerlik kazanır².

Danıştay idari vesayeti, "idare hukuku açısından vesayet denetimi, merkez idarenin mahalli idareler üzerindeki, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlilerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde yapılan denetimdir"³ şeklinde tanımlamıştır. Bir diğer kararda da, "idari vesayet, kamu düzenini ve idarede bütünlüğü sağlamak için kamu yararı amacıyla kanunların verdiği yetkiye dayanarak, merkezi idarenin, yerel yönetimin organları ve bunların bazı işlemleri ile harcamaları üzerinde, kamu hizmetinin gereklerine uygun olarak kullanılan bir

* S. Ü. Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı.

1 D8D., 1.10.1996, E. 96/2937, K. 96/2375, DD., sy. 93, s. 403.

2 Bu açıdan belediye meclisi, il genel meclisinden daha özerktir. Çünkü, il genel meclisinin bütün kararları valinin onayına bağlı olduğu halde belediyenin bütün kararlarının başka bir merci tarafından onaylanmasına gerek yoktur.

3 D8D., 22.5.1997, E. 96/2367, K. 97/1827, DD., sy. 94, s. 495, (Azlık oyu).

denetim şeklidir. Merkezi idareye verilen bu yetki ile ... kamu düzeni bakımından ülkede genelliği ve bütünlüğü sağlama amacı güdülmüştür"⁴ şeklinde tanımlanmıştır.

Belediye meclisinin işlemleri üzerindeki vesayet denetimi çeşitli kanunlarda düzenlenmiştir. Belediye meclisinin kararlarının Kanunlar dışında düzenleyici işlemlerle de onaya tabi kılınabileceği öngörülebilmektedir. Mesela, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye başkanlarının ödeneklerinin nasıl belirleneceğine dair bir hüküm bulunmaması üzerine bu kanuni boşluk, Danıştay'ın istişari görüşü doğrultusunda 1995 yılı Bütçe Kanununa hüküm konularak giderilmiştir. Bu hükmün uygulanmasını sağlamak üzere de İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, belediye başkanlarının aylık ödenekleri ile ilgili olarak 17.2.1995 gün ve 55162 sayılı bir **genelge** yayınlamıştır. Bu genelgenin iptali için açılan davayı Danıştay, aşağıda belirtilen gerekçeyle reddetmiştir:⁵ "28.12.1994 gün ve 22155 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 1.1.1995 tarihinde yürürlüğe giren 1995 Mali Yılı Bütçe Yasasının 47/e maddesinde, "İçişleri Bakanlığınca tesbit edilecek asgari ve azami sınırlar dahilinde belediye başkanlarının aylık ödemeleri, belediye meclislerince kararlaştırılır" hükmü yer almaktadır. 1995 mali yılı Bütçe Yasasının 47/e maddesinin verdiği yetkiye istinaden düzenlenen dava konusu 17.2.1995 gün ve 55162 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile belediyelerin nüfus ve statüleri dikkate alınarak belediye başkanlarına ödenecek aylık net ödeneğin asgari ve azami miktarları bakanlığın 16.2.1995 tarihli onayı ile tesbit edilmiş ayrıca, belediyenin kurduğu veya iştirak ettiği şirket birlik işletme müessese ve teşebbüslerden her ne ad altında olursa olsun belediye başkanlarına herhangi bir ödeme yapılmayacağı, yapıldığı takdirde bu ödemelerin belediye meclisinde tesbit edilecek aylık belediye başkan ödeneğinden mahsup edileceği kuralı getirilmiş ve belirlenen ödeneğin **belediye meclis kararı ve mülki amirin onayı ile yürürlüğe gireceği** düzenlenmiştir. Merkezi idare ile mahalli idareler arasında bütünlüğün ve hizmeti yürütenler arasında uyum ve paralelliği sağlamak amacıyla belediye başkanlarının aylık ücretlerinin siyasi görüşlerden uzak ve olanaklar ölçüsünde belirlenmesi amacıyla dava konusu genelgenin, 1995 Bütçe Yasasının verdiği yetkiye istinaden düzenlendiği açıktır. Bu durumda, belediye başkanlarının ödeneklerinin bu açıklamalar doğrultusunda, belediyenin nüfus ve statüleri dikkate

4 D8D., 25.11.1996, E. 95/860, K. 96/3398, DD., sy. 93, s. 409.

5 D8D., 22.5.1997, E. 96/2367, K. 97/1827, DD., sy. 94, s. 494-495.

alınmak suretiyle net olarak tesbit edilmesinde hukuka aykırılık bulunmamaktadır”.

Aynı şekilde, 1580 sayılı Kanunda, Belediye başkanı, belediye meclis ve encümen üyelerinin yurt içi ve yurtdışına izinli veya görevli olarak gitmeleri ile ilgili açık bir düzenleme olmaması üzerine bu konuda İçişleri Bakanlığına verilen yetkiyi İçişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 15.11.1994 gün ve 662 sayılı bir Genel Düzenleyici İşlemi ile valilere devretmiştir. Bu düzenleyici işlemin iptali için açılan davayı Danıştay, “...belediye başkanları, meclis ve encümen üyeleri ile atanmaları bakanlığının onayına tabi personelin yurt dışına görevli veya izinli gitmelerine ilişkin olarak izin onama yetkisinin merkezi yönetime verilmesinde idari vesayet yetkisinin aşıldığını veya yerinde kullanılmadığını söylemeye olanak bulunmamaktadır” gerekçesiyle reddetmiştir⁶.

Bilindiği gibi huzur hakkı ile ilgili olarak Belediye Kanunu'nda bir hüküm bulunmamaktadır. Danıştay, belediye meclisinin ... TL. Huzur hakkı ödenmesi yolundaki kararının İçişleri Bakanlığınca uygun görülmemekle iade edilmesine ilişkin işlemin iptali davasını, “Belediye meclisi üyelerinin huzur haklarını, Bakanlıkça belirlenen miktarın üzerinde tesbit edilemeyeceği” gerekçesiyle reddetmiştir⁷.

Belediye meclisinin onaya tabi işlemleri, başta Belediye Kanunu olmak üzere çok çeşitli Kanunlarda düzenleme altına alınmıştır.

A. BELEDİYE KANUNU ⁸

“Merkezi yönetimin belediyeler üzerindeki vesayet denetimi, 1580 sayılı Belediye Yasasının ilgili maddelerinde olayına özgü olarak ayrı ayrı düzenlenmiştir”⁹.

1. Belediye Sınırlarının ve Sınır Değişikliklerinin Onayı (Belediye K. m. 5)

Belediye Kanunu madde 5'e göre, sınır ve sınır değişiklikleri, seksen binden az nüfuslu beldelerde belediye meclislerinin kararı ve mahalli idare heyetinin mütalaası alındıktan sonra il idare kurulunun **onayı** ile; seksen binden fazla

6 D8D., 25.11.1996, E. 95/860, K. 96/3398, DD., sy. 93, s. 409.

7 D8D., 27.10.1993, E. 92/2725, K. 93/3394, DD., sy. 89, s. 473-474.

8 RG., 14.4.1930, sy. 1471.

9 D8D., 25.11.1996, E. 95/860, K. 96/3398, DD., sy. 93, s. 409.

nüfuslu beldelerde belediye meclislerinin kararı ve idare heyetinin muvafakati, valiliğin teklifi ve İçişleri Bakanlığı'nın **onayı** ile olur.

2. Sınır Anlaşmazlıklarının Çözülmesi (Belediye K. m. 6)

Belediye Kanunu madde 6 sınır anlaşmazlıklarının çözümünü düzenlemiştir. Buna göre, anlaşmazlık bir ilçedeki belde ve köyler arasında ise, kendilerine mahalli en büyük mülkiye memuru tarafından yazılı olarak yapılacak tebligat üzerine ilgili ihtiyar veya belediye meclislerinin en çok otuz bir gün içinde verecekleri mütalaaları incelenmek kaydıyla ilçe idare kurulunun gerekçeli kararı ve il idare kurulunun aynen veya değiştirerek **onayı** ile çözülür.

Buna karşılık anlaşmazlık il'e bağlı ve çeşitli ilçelerdeki belediye ve köyler arasında ise, kendilerine mahalli en büyük mülkiye memuru tarafından yazılı olarak yapılacak tebligat üzerine ilgili ihtiyar ve belediye meclislerinin en çok otuz bir gün içinde verecekleri mütalaaları incelenmek kaydıyla il idare kurulunun kararı ve il genel meclisinin **onayı** ile çözülür.

3. Mahalle Kurulması, Kaldırılması, Birleştirilmesi ve İsimleriyle Hudutlarının Değiştirilmesi (Belediye K. m. 8)

Belediye Kanunu madde 8'e göre, bir belediye sınırı içinde mahalleler kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi ve isimleriyle hudutlarının değiştirilmesi belediye meclisinin ve mahalli idare kurulunun kararı ve valinin **onayı** ile olur.

4. Belde İsimlerinin Değiştirilmesi (Belediye K. m. 9)

Belediye Kanunu madde 9'a göre, bir beldenin isminin değiştirilmesi belediye meclisinin ve idare kurulunun kararı üzerine Danıştay'ın mütalaası alınarak Bakanlar Kurulu'nun **onayı** ile yapılabilir.

5. Ulaşım ve Et Kesimi Hizmetleri (Belediye K. m. 19/5)

Belediye Kanunu madde 19/5'e göre, Belediye Sınırları İçinde Belirli Yerler Arasında Otobüs, Omnibüs, Otokar, Tünel, Trolley, Füniküler İşletmek ve Mezbahalarda Kesilen Etleri Belediye Meclisince Tayin ve İçişleri Bakanlığınca onaylanacak ücret karşılığında satış yerlerine nakletmek belediyelerin görevlerindedir.

Ayrıca, bu hizmetlerin belediyelerin de iştirak edecekleri şirketler vasıtasıyla yapılması ve işletilmesi, kiraya verilmesi veya imtiyazın devri, İçişleri Bakanlığının **kararı** ile olur.

6. Bütçenin Tasdiki (Belediye K. m. 70/1)

Belediye bütçesinin onaylanması Belediye Kanunu madde 119 vd. düzenlenmiştir.

Belediye bütçesi, genel bütçe usullerine benzer bir biçimde hazırlanıp kabul edilen özel bir bütçedir. Belediye Kanunu'nun 70. maddesinin 1. fıkrasında "bütçe" nin belediye meclisince müzakere edileceği, 71. maddede de müzakere sonucunda alınan kararın mahalli en büyük mülkiye memurunun **onayı** ile kesinleşeceği belirtilmiştir.

Bütçe tasarısı belediye muhasiplerince hazırlanır ve belediye başkanına sunulur. Belediye başkanı, tasarımı önce encümene sunar ve onun görüşünü alır. Daha sonra tasarı belediye meclisine sunulur. Belediye meclisi bütçeyi aynen veya değiştirerek kabul edebilir. Daha sonra bütçe, mahalli en büyük mülki amirin onayına sunulur. Bütçe, bu onaydan sonra yürürlüğe girer. Vesayet makamı, belediye bütçesini aynen veya değiştirerek onaylayabilir. Vesayet makamı bu yetkisini bir hafta içinde kullanmak zorundadır. Kullanmaz ise, belediye bütçesi onaylanmış sayılır. Bu şekilde yürürlüğe giren belediye bütçesinin bir nüshası, bilgi için vali tarafından İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Aynı şekilde yıl içinde bütçede değişiklik yapılması (Belediye Kanunu madde 70/4) da Belediye Kanunu'nun 70 ve 71. maddeleri çerçevesinde olmaktadır.

7. Kesin Hesabın Tasdiki (Belediye K. m. 70/2)

Belediye Kanunu madde 70/2'ye göre belediye meclisinin müzakere edeceği kesin hesap, madde 71 gereğince mahalli en büyük mülkiye memurunun **onayı** ile kesinleşir.

8. Belediye Kanununun 15. maddesinin 31 ve 32. fıkralarındaki çalışma programlarının Tasdiki (Belediye Kanunu m. 70/3)

Belediye Kanunu'nun 70. maddesinin 3. fıkrasında "On beşinci maddenin 30, 31, 32 nci fıkralarındaki mesai programı" nın belediye meclisince müzakere edileceği, 71. maddede de müzakere sonucunda alınan kararın mahalli en büyük mülkiye memurunun onayı ile kesinleşeceği belirtilmiştir. Ancak hemen şunu söyleyelim ki, Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 30. fıkrası, 9.7.1956 tarihinde 6785 sayılı Kanunla kaldırılmıştır. Dolayısıyla belediye meclisinin, 15.

maddenin sadece 31 ve 32. fıkralarındaki çalışma programları mahalli en büyük mülkiye memuru tarafından **onaylanacaktır**.

Belediye Kanunu madde 15/31'de, "Beldenin sokak ve meydanlarını plana ve programa uygun olarak tanzim ve ıslah etmek, sınıflarını, isimlerini, numaralarını tayin etmek, buna göre ağaçlamak, döşemek, aydınlatmak, süslemek, duracak, sığınacak, dinlenecek yerler yapmak ve iyi bir halde bulundurmak" yetkisi belediye meclisine tanınmıştır. Belediye meclisinin bu fıkradaki çalışmaları onaya tabidir. Önce belediye meclisi bu konularda bir karar alacak¹⁰ daha sonra vesayet makamı bu kararı **onaylayacaktır**.

Belediye Kanunu madde 15/32'de, "Beldenin plana ve programa uygun, 13 Mayıs 1926 tarih ve 839 numaralı kanuna ve diğer hususi ahkama tevfi kanunla lağım çukurlarını inşa ve tamir etmek ve ettirmek" yetkisi belediye meclisine tanınmıştır. Belediye meclisinin bu fıkradaki çalışmaları da **onaya** tabidir.

9. İkras ve İstikraz Kararlarının Tasdiki (Belediye K. m. 70/5)

İkras ve istikraz kararları da madde 71 gereğince mahalli en büyük mülkiye memurunun onayıyla kesinleşir. Ancak 25 yıldan fazla bir süre için yapılacak ikraz ve istikraz kararları il idare kurulunun mütalaası üzerine valinin **onayı** ve Danıştay'ın **kararıyla** kesinleşir (Belediye Kanunu madde 72).

10. Belediyeler Tarafından Yapılan Hizmetlere Ait Ücret Tarifeleri (Belediye K. m. 70/8)

Belediye Kanunu'nun 70. maddesinin 8. fıkrası, belediye vergi ve resimlerinin ilişkin olduğu husus dışında, belediye tarafından yapılacak hizmetlere karşılık alınacak ücret tarifelerinin belediye meclisince müzakere edileceğini düzenlemiştir. Yine bu karar da, Belediye Kanunu'nun 71. maddesi çerçevesinde onaya tabi bir karardır. Danıştay, "İlçe belediyesinin Belediye Kanunu madde 70/8 uyarınca, çöp ve süprüntü ile ilgili olmayan curuf, inşaat malzemesi ve imalat atıkları ile ilgili almış olduğu ücret tarifesi büyükşehir belediyesince onaylandığından, ayrıca valilik onayı aranmasına gerek (olmadığına)" karar vermiştir¹¹. Ayrıca Danıştay, ücret tarifesine ilişkin belediye meclisi kararlarının Vali tarafından değiştirilerek tasdikinin mümkün olmadığına da karar vermiştir¹².

10 "... semtinde ... sokak'ın isminin ... sokak olarak değiştirilmesine ilişkin işlemin, bu konuda belediye meclis kararı bulunması gerektiği halde alınmış bir meclis kararı bulunmadığı gerekçesiyle iptaline ilişkin idare mahkemesi kararının onanması (gerekir)". D8D., 16.5.1997, E. 95/2756, K. 97/1666, DD., sy. 94, s. 492-493.

11 D8D., 4.5.1993, E. 92/912, K. 93/1414, DD., sy. 88, s. 382-384.

12 D1D., 14.12.1989, E. 89/178, K. 89/185, DD., sy. 78-79, s. 7-8.

11. Beldenin Gelecekteki şekli, Genel İmar Programları, Kanalizasyon, Havagazı, Su, Elektrik, Aydınlatma Tesisatı ile İlgili Meseleler (Belediye K. m. 70/9)

Belediye meclisinin bu konularda vereceği kararlar da, Belediye Kanunu madde 71 gereğince mahalli en büyük mülkiye memurunun **onayıyla** kesinleşir.

12. Dava Konusu Bin Liradan Fazla Olan Davaların Sulhen Çözüm- lenmesi (Belediye K. m. 70/13)

Belediye meclisinin bu konuda vereceği karar, Belediye Kanunu madde 71 gereğince mahalli en büyük mülkiye memurunun **onayıyla** kesinleşir.

13. Belediye Zabıta Yönetmeliklerinin Tasdiki (Belediye K. m. 70/15)

Belediye Kanunu'nun 71. maddesi, 70. maddenin 15. fıkrasında zikredilen belediye zabıtasına ilişkin yönetmeliklerin mahalli en büyük mülkiye memurunun **onayıyla** kesinleşeceğini öngörmüştür.

14. İhtiyari Giderlerin Azaltılması veya Bütçeden Tamamen Çıkar- tılması Konusundaki Kararlar (Belediye K. m. 118/3)

Belediye Kanunu madde 118/3'e göre, belediyelerin ihtiyari görevlerine¹³ ilişkin olup bir sene bütçesine konulan tahsisatın onu takip eden senelerde azal- tılması veya tamamen bütçeden çıkartılması İçişleri Bakanlığının **onayıyla** olur.

B. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE YÖNETİMİ HAKKINDA KANUN

3030 sayılı Kanun'un 14. maddesinin 3 ve 4. fıkrasına göre, "Büyükşehir ve ilçe belediye meclislerince alınan bütün kararlar büyükşehir belediye baş- kanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı konunun meclislerde tekrar görüşülmesini isteyebilir. Meclisler kararlarında ancak 2/3 çoğunlukla ısrar ede- bilirlir ve bu hallerde meclis kararı kesinleşmiş olur"¹⁴. Danıştay'a göre, "Bu hüküm uyarınca büyükşehir belediye başkanına ait olan büyük şehir ve ilçe

¹³ Belediyelerin ihtiyari görevleri, Belediye Kanununun 17. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, "15 inci maddenin 59-73 üncü fıkralarında tadat edilen vazifeler belediyeler için ihti- yaridir".

¹⁴ "... uyumsuzluk konusu olayda 32 üyeye sahip davalı ilçe belediye meclisinde 8 üyenin top- lanıya katılmadığı, 4 ret ve 20 kabul oyuyla dava konusu ısrar kararının alındığı ve 20 kabul oyunun 32 olan üye tamsayısının 2/3 çoğunluğunu oluşturmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemden hukuka uyarlık (bulunmamaktadır)".D6D., 7.4.1997, E. 96/2395, K. 97/1881, DD., sy. 94, s. 393.

belediye meclisleri kararlarını onaylama veya onaylamama yetkisinin başkaca organ veya kişiye (mesela, genel sekreter yardımcısına) devredilmesi mümkün değildir”¹⁵.

3030 sayılı Kanun 6/A-b ile büyükşehir belediyelerine, “... ilçe belediyelerinin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları tatbikat imar planlarını onaylamak ve uygulanmasını denetlemek” yetkisi tanınmıştır. 12.12.1984 günlü 18603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 sayılı Kanun’un Uygulanması ile ilgili yönetmeliğin 42. maddesinin 2. fıkrasında, “Büyükşehir belediye başkanları, büyükşehir belediye meclisi ile ilçe belediye meclis kararlarını tetkikle aynen veya tadilen tasdik veyahut meclislerde tekrar görüşülmesini isteme görev ve yetkilerini kullanmada Belediye Kanununun, meclis kararlarının tetkik ve tasdiki konusunda yetkili idari vesayet makamlarına tanıdığı süreleri gözönünde bulundurur ve aynı şekilde işlem yaparlar” hükmü yer almıştır. Danıştay, bu yönetmelik hükmü ile getirilen “tadilen tasdik” ibaresini, 3030 sayılı Kanun ile büyükşehir belediye başkanına ilçe belediye meclisi kararlarını **tadilen onama yetkisi verilmediği** ve dolayısıyla Kanun ile verilmeyen bir yetkinin yönetmelikle düzenlenemeyeceği gerekçeleriyle iptal etmiştir¹⁶.

Danıştay, Büyükşehir Belediye Yönetimi Hakkında Kanun’un 6. madde b fıkrası ile 14. madde n fıkrasında sözü edilen büyükşehir belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerindeki denetleme yetkisinin; araştırma, inceleme, bilgi ve belge hakkıyla sınırlı tutulması gerektiğine, incelemeler sonucunda mevzuata göre suç oluşturan durumlarla karşılaşıldığında ise, soruşturma için valiliğe veya İçişleri Bakanlığına başvurabileceği ya da ilgililer hakkında adli mercilere suç duyurusunda bulunulabileceğine karar vermiştir¹⁷.

15 D6D., 3.4.1996, E. 95/4976, K. 96/1645, DD., sy. 92, s. 493.

16 D6D., 17.12.1996, E. 96/469, K. 96/5824, DD., sy. 93, s. 314-318. Aynı yönde bkz. “3030 sayılı Yasanın 6. maddesinin (A) fıkrasının (b) bendi ile ilçe belediyelerinin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını onaylamak ve uygulanmasını denetlemek görevi büyükşehir belediyelerine verilmiş olup, gerek anılan yasa kuralında ve gerekse aynı yasanın 14. maddesinde büyükşehir belediye meclislerine ve büyükşehir belediye başkanlarına ilçe belediyelerince önerilen uygulama imar planlarını değiştirerek onaylama yetkisi tanınmamıştır”. D6D., 16.2.1993, E. 92/3343, K. 93/502, DD., sy. 88, s. 279-280; D6D., 25.12.1989, E. 89/2996, K. 89/2863, DD., sy. 78-79, s. 305-308.

17 D1D., 18.9.1996, E. 96/124, K. 96/181, DD., sy. 92, s. 49-52.

C. İMAR KANUNU¹⁸

1. İmar Planları (İmar K. m. 8,9)

İmar Kanunu'nun 8. maddesine göre, imar planları belediyelerce doğrudan ihale edilmek suretiyle yaptırılacaksa, belediye meclisi tarafından imar planı yapılması için bir karar alınır. İmar planını yaptıracığı bir müellif bulunur. Bu müellif ile Belediye arasında bir sözleşme ve teknik şartname imzalanır. Müellif imar planını hazırlar. Hazırlanan bu planlar Belediyece incelenerek, sözleşme ve yönetmelik hükümlerine uygun olup olmadığını kontrol edilir. Bunlara ve belde ihtiyaçlarına uygunluğu tasvip edilirse Belediye meclisi tarafından onanır. Belediye meclisi tarafından onanan planlar, Belediye başkanınca **imzalanacak ve mühürlenecektir**. Belediye meclisi hazırlanan imar planını uygun görmediği takdirde, gerekçeleri belirtmek suretiyle on beş gün içinde iade edilecektir. Onaylanan planların birer sureti onamaya esas olan Belediye meclis kararı ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile İller Bankası Genel Müdürlüğüne gönderilmesi zorunludur. Onaylanan imar planları bir ay süreyle herkesin görülebileceği yerlere ilan edilecektir. Bu sürede bunlara itiraz edilebilir¹⁹.

İmar Kanunu'nun 9. maddesi ile, Bakanlık gerekli görülen durumlarda, kamuya ait yapılarla ilgili imar planı ve değişikliklerin, umumi hayata müessir afetler nedeniyle veya toplu konut uygulaması veya 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun uygulanması amacıyla yapılması gerekli planların ve değişikliklerin, birden çok belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının, içerisinde veya civarından demiryolu veya karayolu geçen havaalanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelere veya ilgili diğer idarelere bilgi vererek, gerektiği hallerde işbirliği sağlayarak yapmaya, değiştirmeye ve re'sen **onaylamaya** yetkili kılınmıştır.

¹⁸ RG., 9.5.1985, sy. 18749.

¹⁹ 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 44. maddesine dayanılarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca çıkarılan İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 14. maddesinin 1. fıkrası "Belediyelere ve mücavir alan sınırları içinde belediye meclislerince aynen veya değiştirilerek onaylanıp yürürlüğe giren imar planları Belediye Başkanınca mühürlenir ve imzalanır. Mühür ve imza süresindeki gecikmeler, imar planlarının tatbikatını engelleyemez" denilmiştir. Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 sayılı Kanunun Uygulanması İle İlgili Yönetmeliğin madde 8/C bendi ile, "İlçe Belediyelerinin nazım imar planlarına ve (B) fıkrası kapsamındaki esaslara uygun olarak hazırlamaları zorunlu tatbikat planlarını inceler, aynen veya değiştirerek onaylar ve uygulamaları denetler" hükmü yer almıştır. Bu konuda ilçe belediye meclis kararı Büyükşehir Belediye Meclisince aynen onanmışsa, Danıştay, bu hükümlerin iptaline karşı açılan davayı ehliyet (menfaat ihlali) bakımından reddetmiştir. D6D., 15.11.1988, E. 87/66, K. 88/1271, DD., sy. 74-75, s. 373-376.

2. Mücavir Alan²⁰ (İmar K. m. 45)

İmar Kanunu madde 45'e göre, mücavir alan sınırları Belediye meclisi ve il idare kurulu kararına vilayetlerce Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na gönderilir. Bakanlık bunları inceleyerek aynen veya değiştirerek **onaylamaya** veya değiştirilmek üzere geri göndermeye yetkilidir.

D. GECEKONU KANUNU²¹

1. Arsalarla İlgili Hükümler (Gecekondu K. m. 7,8,9)

Gecekondu Kanunu'nun 7. maddesine göre, belediyelerin mülkiyetinde bulunan ve bundan sonra Gecekondu Kanunu'na göre mülkiyetine geçecek olan arazi ve arsalardan, belediye meclisi kararı ile belirlenip İmar ve İskan Bakanlığınca uygun görülenler bu Kanun hükümleri çerçevesinde konut yapımına ayrıılır. İmar ve İskan Bakanlığı, belediye meclislerince tesbit edilen yerleri reddetmeye, değiştirerek **onaylamaya**, değiştirilmek üzere geri göndermeye ve hatta teklif edilenler dışında lüzumlu gördüğü yerlerin bu amaca özgülmesini belediyelerden isteyebilir.

Kanunun 8. maddesine göre, bu Kanun gereğince belediyelere devrolunan arazi ve arsalardan, şehir ve kasabaların alım-satım değeri yüksek bulunan yerlerde bulunan veya imar planlarına göre belirli bir kamu hizmetine ayrılmamış olan veya ucuz konut yaptırılması uygun görülmeyenler, belediye meclis kararı ve İmar ve İskan Bakanlığı'nın **onayı** üzerine, belediyelerce, karşılığı bu kanunda belirtilen amaçlarda kullanılmak üzere 12. maddede sözü edilen fona yatırılmak şartıyla ve yönetmelik esaslarına göre kiraya verilebilir veya satılabilir veya başka suretlerde değeri arttırılabilir.

Kanunun 9. maddesine göre, 7. Madde gereğince tesbit edilen alanlar içerisinde bulunup da, plan ve mevzuat icaplarına göre dükkan, han, hamam, fırın, gazino, sinema, tiyatro, garaj ve saire gibi konut dışında genel ihtiyaçlarla ilgili özel tesislere ayrılan yerler hakkında da 8. madde hükümleri uygulanacaktır.

2. Plan ve Programlarla İlgili Hükümler (Gecekondu K. m. 19,20)

Kanunun 19. maddesine göre, ıslah veya tasfiye edilecek gecekondu bölgeleri ile konut yapımına özgülenecek arsaların seçimi, haritalarının hazır-

²⁰ Mücavir alan, imar mevzuatı bakımından belediyelerin kontrol ve mesuliyeti altına verilmiş olan alanlardır. (İmar Kanunu madde 5/13).

²¹ RG., 30.7.1966, sy. 12362.

lanması, imar ve ıslah planlarının düzenlenmesi, İmar ve İskan Bakanlığı'nın denetimi altında ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. İmar ve İskan Bakanlığı, belediyelerce hazırlanan harita ve planları reddetmeye, değiştirerek **onaylamaya**, değiştirilmek üzere geri göndermeye ve lüzumlu gördüğü hallerde bu hizmetleri kendisi yapmaya yetkilidir.

Kanunun 20. maddesine göre, ıslah veya tasfiye planlarının yapılacağı yerler İmar ve İskan Bakanlığınca belirlenir. Belediyeler belirlenen program ve öncelik sırasına ve İmar ve İskan Bakanlığınca belirlenecek diğer esaslara göre kendi çalışma programlarını yapar ve bunları **onanmak** üzere İmar ve İskan Bakanlığına gönderir. Bakanlık bu çalışma programlarını gerektiğinde değiştirebilir.

E. SIHHAT ve İÇTİMAİ MUAVENET VEKALETİ TEŞKİLAT ve MEMURİN KANUNU ²²

3017 sayılı bu Kanun, hastane ve diğer sağlık tesislerinin plan ve projelerinin tasdikini öngörmüştür. Kanunun 84/1. maddesine göre, "Genel ve özel idare bütçelerine ve belediyelere bağlı bulunan hastane ve başka sağlık kurumlarının yapı, plan ve keşiflerinin hazırlanması, incelenmesi ve onanması ve bunların sıhhi ve fenni gereklere göre tertiplenmesinin sağlanması ve köy ve şehir sağlık işlerine ilişkin sıhhi tesislerin planlarının incelenmesi ve **onanması** Bayındırlık ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte yapılır".

F. BOĞAZIÇI KANUNU ²³

Kanunun 10. maddesi, imar planlarının yapılması, onaylanması ve değiştirilmesiyle ilgilidir. Buna göre, gerekli görüldüğü takdirde, Boğaziçi alanı için yapılan planların revize edilmesi "gerigörünüm" ve "etkilenme" bölgelerinde 3030 sayılı Kanuna göre, "sahil şeridi" ve "öngörünüm" bölgelerinde İstanbul Büyükşehir Belediyesince hazırlanarak Belediye Meclisinin kararı ve Belediye Başkanının **onayından** sonra Boğaziçi Yüksek Koordinasyon Kurulu **onayı** ile olur. İlgili kuruluşlar, Büyükşehir Belediye Başkanlığında bir ay süre ilan edilen "sahil şeridi" ve "öngörünüm" bölgeleri ile ilgili planlara itiraz edebilir. Bu itiraz yürürlüğü durdurmaz. Belediye Başkanlığı itirazı inceler ve görüşünü de ekleyerek Belediye meclisine sunar. Belediye meclisi durumu bir ay içinde karara bağlar. Sonuç, Büyükşehir Belediye Başkanının ve Boğaziçi Yüksek Koor-

22 RG., 23.6.1936, sy. 3337.

23 RG., 22.11.1983, sy. 18229.

dinasyon Kurulunun **onayı** ile kesinleşir. Plan değişiklikleri de aynı usule göre yapılır.

G. ULAŞTIRMA BAKANLIŞININ TEŞKİLAT ve GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN ²⁴

Kanun'un 9. maddesine göre, Demiryollar, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü, belediyeler tarafından yapılacak olan ulaşım ile ilgili hizmet ve tesislerin proje ve şartnamelerini inceler ve onaylar.

H. BELEDİYE GELİRLERİ KANUNU ²⁵

Belediye Gelirleri Kanunu'nun 93. maddesinde, harcamalara katılma paylarının iki yılda ve dört eşit taksitte, peşin ödemelerde ise bir ay içinde tahsil olunacağı, ancak bu ödeme sürelerini ilgili belediyelerin teklifi üzerine beş yıla kadar uzatmaya ve buna göre taksit sürelerini belirlemeye Bakanlar Kurulu **yetkili kılınmıştır**. Bakanlar Kurulunca bu yetkinin kullanılması halinde , uzatılan ödeme süresi için belediyeler, belediye meclislerinin kararı üzerine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun uyarınca alınan tecil faizi oranını aşmamak üzere faiz de alabileceklerdir.

Kanunun 96. maddesine göre, bu maddede sayılanlar dışındaki vergi ve harçların maktu tarifeleri, bu Kanunda belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak şartıyla mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar gözönünde tutularak belediye meclislerince tesbit edilir. Bakanlar Kurulu bunları birtakım hadlerde arttırmaya yetkilidir.

SONUÇ

Yerel yönetim organları arasında özerklik bakımından en ileride bulunanı belediyelerdir. İl özel idaresinin genel karar organı olan İl genel meclisinin alacağı tüm kararların ancak valinin onayı ile yürürlüğe gireceği (İl Özel İdaresi Kanunu madde 135) düşünülecek olursa, belediyelerin özerkliğinin boyutları daha rahat anlaşılabilir.

Ancak incelemede görüldüğü üzere, özerklik noktasında en ileri yerel yönetim organı olarak nitelendirilen belediyeler üzerinde yoğun bir vesayet denetimi mevcuttur. Belediye'de sadece genel karar organı olan Belediye meclisi üzerindeki vesayet denetimi, konuyu çarpıcı şekilde ortaya koymak için yeterlidir.

24 RG., 17.4.1987, sy. 19434.

25 RG., 29.5.1981, sy. 17354.

İdari vesayet denetimi ile yerel yönetimlerin özerkliği arasında ters bir orantı vardır. Denetim yoğunlaştıkça, özerklik azalmaktadır. Bu sebeple idari vesayet denetiminin, Anayasamızın 123. maddesinde, ifadesini bulan “idarenin bütünlüğü” ilkesine hizmet edecek ve sadece zorunluluk bulunan konularda yerine getirilmesi yararlı olacaktır. Mevzuatımızda şu an için sözkonusu olan idari vesayet denetimi, hiyerarşik denetimi çağrıştırırcasına yoğun şekilde yapılmaktadır. Bu durum kamu hizmetinin etkili yürütülmesinin önündeki en büyük engellerden biridir.

